

СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ ЯК ФІНАНСОВИЙ ЧИННИК ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНЯ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ

SOCIAL GUARANTEES AS A FINANCIAL FACTOR PROVIDING POPULATION'S STANDARD OF LIVING

У статті розглянуто сутність та правове регулювання соціальних гарантій як джерела формування доходів населення України у 2018 р. Особливу увагу зосереджено на вивченні зарубіжного досвіду країн, що входять до складу Європейського Союзу, та методів розрахунку прожиткового мінімуму в інших країнах світу. Відображено специфіку формування споживчого кошика, який визначає прожитковий мінімум, порівняно зі споживчим набором, що найчастіше використовується для підрахунку рівня інфляції. Запропоновано напрями вдосконалення системи соціального захисту населення через підвищення розмірів мінімальних соціальних стандартів.

Ключові слова: фінансові чинники, соціальні стандарти, державні соціальні гарантії, прожитковий мінімум, споживчий кошик, споживчий набір, мінімальна заробітна плата, доходи населення.

В статье рассмотрены сущность и правовое регулирование социальных гарантий как источника формирования доходов населения Украины в 2018 г. Особое внимание сосредоточено на изучении зарубежного опыта стран, входящих в состав Европейского Союза, и методов расчета прожиточного минимума в других странах мира. Отображена специфика формирования потребительской корзины, которая определяет прожиточный минимум, по сравнению с потребительским набором, что наиболее часто используется для подсчета

уровня инфляции. Предложены направления усовершенствования системы социальной защиты населения через повышение размеров минимальных социальных стандартов.

Ключевые слова: финансовые факторы, социальные стандарты, государственные социальные гарантии, прожиточный минимум, потребительская корзина, потребительский набор, минимальная заработная плата, доходы населения.

The article discussed essence and legal regulation of social guarantees as a source of generation of Ukrainian population's income in 2018. A particular attention focused on studying foreign experience of the European Union countries and methods to calculate subsistence level in other countries in the world. The main difference in the regulation of population incomes in Ukraine and abroad is that countries with high level of economic development are focused on providing a high living standard and our state sets minimums that function as a simple reproduction of labour power of an individual. Peculiarities of the formation of a consumer basket and consumer set are reflected too. Consumer basket determines the subsistence level, but consumer set is often used as an indicator which expresses inflation rate. Directions for improving social protection system are proposed due to increasing minimum social standards.

Key words: financial factors, social standards, state social guarantees, subsistence minimum, consumer basket, consumer set, minimum wage, population income.

УДК 336:364.05

Шостак Л.В.

к.е.н., доцент кафедри економіки безпеки та інноваційної діяльності підприємства

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Михальчук М.О.

студентка

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Постановка проблеми. Прожитковий мінімум як базовий показник в економічній системі соціального забезпечення та формування рівня доходів громадян лягає в основу загальної оцінки рівня життя в Україні, визначення критеріїв бідності, установлення розмірів мінімальної заробітної плати та мінімальної пенсії за віком, визначення розмірів соціальної допомоги, допомоги сім'ям із дітьми, допомоги по безробіттю, а також стипендій та інших соціальних виплат. За останні роки конкретною проблемою встановлення та реалізації соціальних стандартів передусім є те, що відповідну законодавчу базу в Україні створено наприкінці минулого століття і сьогодні існує значна невідповідність реального стану забезпечення основних ставок прожиткового мінімуму задекларованим нормам порівняно з європейськими стандартами, а це значною мірою має негативний вплив на розвиток держави загалом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню проблем у сфері доходів населення, зокрема встановленню та реалізації соціальних стандартів, присвячено праці таких вітчизняних та зарубіжних науковців, як В. Антропов, Л. Богуш,

Н. Борецька, С. Брю, Дж. Вейт-Вілсон, О. Величко, Е. Долан, В. Кравченко, Е. Лібанова, Д. Ліндсей, К. Макконнелл, С. Мельник, Ф. Нойман, О. Пищуліна, О. Тищенко, Л. Черенько. Значну увагу дослідженню проблеми прожиткового мінімуму в Україні приділили А. Баланда [6 с. 38–44; 7 с. 166–172] та О. Пищуліна [9].

Незважаючи на те що багатьом дослідникам удалося розкрити теоретичні аспекти функціонування соціальних гарантій як складника впливу на доходи населення, практичне їх застосування потребує подальших досліджень.

Постановка завдання. Мета дослідження полягає у розробленні пропозиції щодо поліпшення соціальної політики держави шляхом установлення адекватних розмірів прожиткового мінімуму та збільшення кількості товарів споживчого кошика на основі вивчення зарубіжного досвіду та наукових підходів з урахуванням особливостей соціально-економічного розвитку України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Кожна країна, що є членом Європейського Союзу, розробляє стратегічний план, ефективну соціальну політику для забезпечення добробуту та

підвищення рівня життя населення. Беручи до уваги прагнення України до євроінтеграції, можна пересвідчитися, що ефективною соціальною політикою буде лише в тому разі, якщо вона проводиться з урахуванням не тільки досвіду розвинутих країн, а й особливостей умов економічного розвитку нашої держави, оскільки без урахування специфіки спроби простого повторення досвіду ніколи не дадуть очікуваних результатів. Такими особливостями є відсутність у більшості населення будь-якої приватної власності й брак навичок її використання, відсутність досвіду виживання в умовах жорстокої конкуренції та масового безробіття. Результатом якісної державної політики є не лише реалізація соціальних стандартів, нормативів і гарантій, які є визначальними для забезпечення потреб людини в матеріальних благах, послугах, а й регулювання національної економіки в ринкових умовах і спроможність на належному рівні вирішити певні соціальні та економічні проблеми.

Основною законодавчою базою, яка регулює низку пропозицій щодо мінімальних норм соціального забезпечення, є: Загальна декларація прав людини, проголошена Генеральною Асамблеєю ООН 10.12.1948 [11]; Конвенція про мінімальні норми соціального забезпечення № 102 (ратифіковано із заявою Законом ВРУ № 1024-VIII від 16.03.2016) [5]; Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 № 2017-III [1]; Наказ МОЗ «Про затвердження Норм фізіологічних потреб населення України в основних харчових речовинах і енергії» від 03.09.2017 № 1073 [4]; Постанова КМУ «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» від 14.04.2000 № 656 (зі змінами від 11.10.2016) [3]. Відповідно до цих нормативних актів, кожна людина має право на соціальне забезпечення і на здійснення необхідних для підтримання її гідності та для вільного розвитку її особи прав і економічної, соціальної і культурної сфер за допомогою національних зусиль і міжнародного співробітництва та відповідно до структури і ресурсів кожної держави.

Базовим державним соціальним стандартом, на підставі якого визначаються державні соціальні гарантії та стандарти у сферах доходів населення, житлово-комунального, побутового, соціально-культурного обслуговування, охорони здоров'я та освіти, є прожитковий мінімум – вартісна величина достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних та культурних

потреб особи [2]. Прожитковий мінімум визначається нормативним методом у розрахунку на місяць на одну людину, а також окремо для тих, хто належить до основних соціальних та демографічних груп населення, а саме для:

- дітей віком до 6 років (на 2018 р.: з 1 січня – 1 492 грн., з 1 липня – 1 559 грн., з 1 грудня – 1 626 грн.);
- дітей віком від 6 до 18 років (на 2018 р.: з 1 січня – 1 860 грн., з 1 липня – 1 944 грн., з 1 грудня – 2 027 грн.);
- працездатних осіб (на 2018 р.: з 1 січня – 1 762 грн., з 1 липня – 1 841 грн., з 1 грудня – 1 921 грн.);
- осіб, які втратили працездатність (на 2018 р.: з 1 січня – 1 373 грн., з 1 липня – 1 435 грн., з 1 грудня – 1 497 грн.) [4].

Прожитковий мінімум на одну людину (у 2018 р.: з 1 січня – 1 700 грн., з 1 липня – 1 777 грн. з 1 грудня – 1 853 грн.), а також окремо за основними соціальними і демографічними групами населення щорічно затверджується Верховною Радою України та періодично переглядається згідно зі зростанням індексу споживчих цін разом з уточненням показників державного бюджету України.

В інших країнах світу для розрахунку прожиткового мінімуму можуть використовуватися такі методи, як [12]:

- статистичний – встановлюється на рівні доходів, які мають 10–20% найменш заможних громадян певної держави. Цей метод може застосовуватися у державах із досить високим рівнем доходів громадян;
- суб'єктивний (соціологічний) – базується на проведенні соціологічних опитувань населення про необхідний мінімальний дохід. Результати цього методу можуть бути не підкріплені реальними економічними можливостями держави, проте він виражає справжні потреби людей;
- ресурсний – виходить із можливості економіки забезпечувати прожитковий мінімум. Він застосовується у високорозвинених країнах;
- комбінований – поєднує у собі декілька методів, зокрема вартість харчування визначається за нормами, житлово-комунальні послуги – за фактичною вартістю, а непродовольчі товари – за їх відсотковою часткою в загальних витратах;
- нормативний – полягає у встановленні вартісної величини прожиткового мінімуму через мінімальний споживчий кошик. Такий метод є найпоширенішим, оскільки враховує певні особливості формування мінімального споживчого кошика конкретної держави. Для прикладу можна навести Болгарію, де було запропоновано шість таких кошків, які давали низку комбінацій щодо складу сімей за їхніми ознаками. Харчова частина кошика містила градації для працюючих, пенсіонерів та дітей, включаючи 149 позицій продовольчих товарів.

На практиці розрахунок та прийняття прожиткового мінімуму відбувається лише під час кризових

явищ в економіці для забезпечення фізіологічно зумовлених потреб населення, саме тому прожитковий мінімум у країнах ЄС нормативно не визначається. Найчастіше під час спаду виробництва в певних країнах використовується або соціальний, як у Литві, Білорусі та Естонії, або фізіологічний прожитковий мінімум, як, наприклад, у Росії чи Казахстані.

Для розвинутих європейських країн норми споживання замінені мінімальною або середньою заробітною платою, від якої прожитковий мінімум становить майже 50–60%. На основі нього вираховується межа бідності й кількість тих, хто має право на соціальну допомогу від держави. Для прикладу наведемо такі країни, як США, Велика Британія, Німеччина, де частка прожиткового мінімуму становить 40% від медіанного доходу (відповідає середньодушовому доходу населення), у Фінляндії, Італії, Греції, Іспанії – 50%, у Португалії та Ірландії – 60%. Можна дійти висновку, що країни ЄС не підраховують бідність, а розраховують нормальний рівень життя [10, с. 38].

Станом на 1 січня 2018 р. щомісячна мінімальна заробітна плата різко коливалася в усіх 28 державах – членах ЄС – від 261 євро в Болгарії до 1 999 євро в Люксембурзі (рис. 1) [15].

Аналізуючи статистичні дані, країни ЄС за рівнем мінімальної заробітної плати можна звести в такі групи:

– група I, де мінімальна заробітна плата в січні 2018 р. була меншою ніж 500 євро на місяць (Болгарія, Литва, Румунія, Латвія, Угорщина, Хорватія, Чехія та Словаччина), їхня мінімальна заробітна плата коливається від 261 євро в Болгарії до 480 євро у Словаччині;

– група II, де національна мінімальна заробітна плата становила щонайменше 500 євро, але менша ніж 1000 євро на місяць у січні 2018 р. (Естонія, Польща, Португалія, Греція, Мальта, Словенія та Іспанія)– від 500 євро в Естонії та до 859 євро в Іспанії;

– група III, де мінімальна заробітна плата в січні 2018 р. становила щонайменше 1000 євро на місяць (Великобританія, Німеччина, Франція,

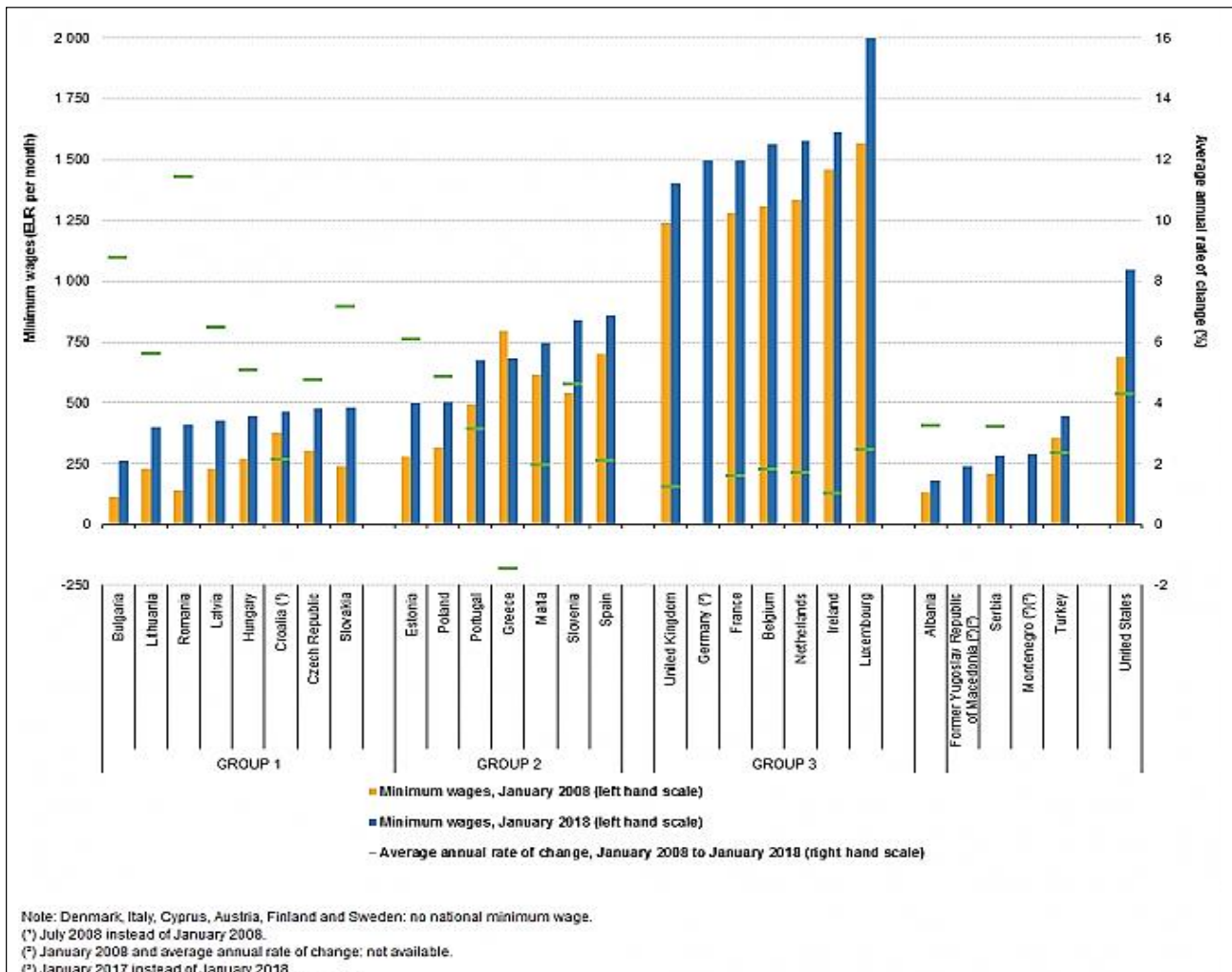

Рис. 1. Рівень мінімальних та середніх заробітних плат в європейських країнах станом на січень 2018 р.

Джерело: Eurostat (online data code: earn_mw_cur)

Бельгія, Нідерланди, Ірландія та Люксембург) – від 1 401 євро у Великобританії до 1 999 євро в Люксембурзі.

У таких країнах, як Данія, Італія, Кіпр, Австрія, Фінляндія та Швеція, мінімальна заробітна плата законодавчо не встановлюється, а регламентується договірними умовами, які погоджуються між працівником та роботодавцем. У всіх країнах – кандидатах на вступ до ЄС були мінімальні розміри заробітної плати, подібні до тих, що належать до групи I, починаючи від 181 євро в Албанії та 446 євро у Туреччині. Рівень у Сполучених Штатах (з національною мінімальною заробітною платою в 1 048 євро на місяць) упав у межах, зазначених у групі III.

Мінімальна заробітна плата в Україні з 1 січня 2018 р. становила 3 723 грн. (у погодинному розмірі – 22,41 грн.) [4], або 111,94 євро за курсом НБУ на січень 2018 р.

У країнах ЄС мінімальна (середня) заробітна плата і мінімальна пенсія розраховується на основі споживчого кошика та споживчого бюджету (житкового мінімуму). Споживчим кошиком вважається мінімальний набір продуктів харчування, непродовольчих товарів та послуг, необхідних для збереження здоров'я людини і забезпечення його життєдіяльності. Він слугує базою порівняння розрахункових і реальних рівнів та структури місячного (річного) споживання однієї людини або сім'ї, що складається з чотирьох осіб (двоє батьків і двоє дітей). Для розрахунку вартості споживчого кошика, який визначається не рідше одного разу на п'ять років, використовується вибіркова ціна для цілої низки представницьких товарів та послуг у широкому діапазоні торгових точок у певній країні, а також до уваги береться індекс споживчих цін. Наприклад, інформація про базові ціни споживчого кошика збирається приблизно у 140 місцях у всій Великобританії, а також через Інтернет та по смартфоні через ONS (Національне статистичне управління Великобританії) [13].

Формування переліку товарів і послуг, що входять до споживчого кошика, має певні національні особливості: споживчий кошик американця нараховує 300 продуктів і послуг (залежно від штату може змінюватися перелік товарів, але не груп), французя – 250, англійця – 350, німця – 475, українця – нещодавно був розширений до 297 найме-

нувань продуктів [8]. Споживчий кошик, який визначає життєвий мінімум, відрізняється від споживчого набору, який найчастіше використовується для підрахунку рівня інфляції (до нього вносять прогресивні речі) тим, що влада зацікавлена у його незмінності, щоб не переглядати соціальні витрати. Так, споживчий набір Британії складається близько із 700 найуживаніших товарів та послуг, до яких у 2018 р. внесли молоко рослинного походження (у тому числі соєве, рисове і вівсяне), джин, сидр, велосипедні шоломи, дитячі самокати, але було виключено зі списку слабоалкогольні коктейлі та контактні лінзи [13].

В Україні визначений такий склад споживчого кошика: набір продуктів харчування (хлібопродукти, картопля, овочі, фрукти і ягоди, м'ясопродукти, молокопродукти та ін.), набір непродовольчих товарів (предмети гардеробу, білизна, ліки), набір послуг (житлово-комунальні, побутові, транспортні послуги, послуги культури). На перший погляд, прожити на вітчизняний продуктивний набір можливо, але, проаналізувавши його, можна дійти висновку, що на нього можна лише вижити. Зокрема, передбачено, що за добу українець має споживати 280 г хліба, 19 г крупи, 264 г картоплі, 25 г ковбаси, половину яйця, півтори склянки молока [3]. Потрібно носити одні джинси та кросівки три роки та пальто, сукню і костюм – одні на сім років. Що ж до побутової техніки, то результати подано в табл. 1 порівняно з Німеччиною та Польщею.

Вважається, що найраціональнішою є така структура споживання, коли на харчі витрачається до третини доходів, непродовольчі товари (одяг, меблі) – 47%, решта – на послуги. В українському ж споживчому кошику лівова частка доходів (понад 65%) витрачається на харчі, а деякі непродовольчі товари та послуги не згадуються взагалі. Наприклад, вважається, що пенсіонерам не потрібні ні плавки, ні купальники, школярі можуть обійтися двома підручниками на рік (причому підручники в школі безкоштовно практично не видаються), а студенти взагалі мають обходитися без підручників. Отже, головними проблемами формування українського споживчого кошика, по-перше, є те, що він містить занадто багато вуглеводів (хліба, картоплі, цукру) і вдвічі менше норми білого м'яса (яловичини), риби і круп; по-друге, він не враховує

Таблиця 1

Побутова техніка (на сім'ю, що складається з трьох осіб)

Товар	Україна	Польща	Німеччина
Холодильник (однокамерний)	1 на 15 років	1 на 8 років	1 на 4 роки
Пральна машина	1 на 14 років	1 на 8 років	1 на 3 роки
Праска електрична	1 на 9 років	1 на рік	1 на 2 місяці
Телевізор	1 (20 дюймів) на 10 років	1 (32 дюйми) на 7 років	1 (32 дюйми) на 3 роки

Джерело: сформовано авторам на основі [3]

зміни і структуру споживання населення; по-третє, він дискримінує населення за гендерною, віковою та соціальною приналежністю [8].

Наприклад, споживчий кошик британця передбачає витрати на підключення до Інтернету, покупку MP-3-плеєра, гітари, послуги садівника тощо. Навіть найменш забезпечені німці мають право на цифровий фотоапарат, відеокамеру, сканер, принтер, тонометр, велосипед та автомобіль середнього класу (крім технічного обслуговування та ремонту особистого транспортного устаткування, запасних частин та палива) [14]. Французи закладають у споживчий кошик послуги перукаря, косметичні засоби, ігристі вина та харчі для котів та собак, американці – тютюнові та горілчані напої, а також витрати на мобільний, комп'ютерний зв'язок та відеоігри. Послуги Інтернету, відвідування кіно, театрів, спротзалів, витрат на книги чи періодичну пресу на відміну від стандартних споживчих кошків розвинених країн в українському кошику не передбачено.

Загальноєвропейські стандарти вимагають включати до споживчого кошика не тільки транспортні послуги (пасажирські перевезення залізничними, автомобільними, повітряними, морськими та внутрішніми водними шляхами та інші транспортні послуги, наприклад послуги з перевезення багажу, послуги з вивезення пасажирів), а й соціальної сфери: щомісячну вартість оплати навчання та проживання в кампусах для студентів, дитячих ясел, амбулаторний догляд, забезпечення хворих необхідними медикаментами та утримання хоспісів.

Нині фінансування соціального сектору економіки України відбувається значною мірою за рахунок бюджетних коштів, але через хронічний їх дефіцит, спричинений корумпованістю та некомпетентністю влади, недосконалістю законодавчої бази, виникає глобальна проблема недофінансування населення. Платна медицина та платна вища освіта взагалі не згадуються, бо, відповідно до Конституції, вони в Україні мають надаватися безкоштовно.

Висновки з проведеного дослідження. Однією з основних проблем із погляду соціального захисту в Україні постає необхідність подолання бідності населення. За підвищення прожиткового мінімуму необхідно розробити комплексну програму щодо забезпечення гідного рівня життя населення, яка буде включати в себе не лише підтримку найменш захищених верств, а й створення умов для підвищення доходів працездатного населення України. Незважаючи на те що споживчий кошик востаннє переглядався у 2016 р., він не призвів до автоматичного підвищення розмірів мінімальних соціальних стандартів, тому що радикальних змін не відбулося внаслідок кількох підвищених нормативів на споживання. Особли-

вістю формування споживчого кошика в Україні є те, що спочатку встановлюють практично необґрунтований прожитковий мінімум, на базі нього – мінімальну заробітну плату, а потім «підганяють» під ці показники кількість товарів та послуг, які не відповідають адекватним фізіологічним потребам середньостатистичної людини. Саме тому й потрібно використовувати досвід країн ЄС та інших розвинених країн світу, де під час формування споживчого кошика оцінюють, на що витрачав гроші середньостатистичний споживач, і відповідно формувати мінімальні (середні) доходи населення, а також слід змінити саму структуру переліку товарів і послуг, на основі якого визначається розмір прожиткового мінімуму, через збільшення частки витрат на непродовольчі товари і послуги, включаючи до його складу послуги медицини та освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Закон України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» від 05.10.2000 № 2017-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (дата звернення – 30 березня 2018 р.).
2. Закон України «Про прожитковий мінімум» від 15.07.1999 № 966-XIV. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-14> (дата звернення – 30 березня 2018 р.).
3. Постанова «Про затвердження наборів продуктів харчування, наборів непродовольчих товарів та наборів послуг для основних соціальних і демографічних груп населення» від 11 жовтня 2016 р. № 780. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/780-2016> (дата звернення – 30 березня 2018 р.).
4. Закон України «Про державний бюджет України на 2018 рік» від 07.12.2017 № 2246-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19> (дата звернення – 30 березня 2018 р.).
5. Генеральна конвенція Міжнародної організації праці «Про мінімальні норми соціального забезпечення» № 102 (ратифікована Законом ВРУ № 1024-VIII від 16.03.2016). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1024-19> (дата звернення – 30 березня 2018 р.).
6. Баланда А., Варецька О. Інститут мінімальної заробітної плати: світовий досвід встановлення та проблеми України. Україна: аспекти праці. 2005. № 4. С. 38–44.
7. Баланда А.Л. Соціальна складова національної безпеки України. Демографія та соціальна економіка. 2006. № 1. С. 166–172.
8. Зануда А. Дієта «споживчий кошик українця». BBC Україна. 2011. URL: http://www.bbc.com/ukrainian/business/2011/12/111229_ukraine_consumers_basket_az.
9. Пищуліна О. Щодо удосконалення методик визначення величини прожиткового мінімуму, індексу споживчих цін та інших соціальних показників в Україні. URL: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/mart2009/30.htm>.
10. Соціальна безпека: теорія та українська практика: монографія / І.Ф. Гнибіденко, А.М. Колот,

О.Ф. Новикова та ін.; за ред. І.Ф. Гнибіденка, А.М. Колота, В.В. Рогового. К.: КНЕУ, 2006. 292 с.

11. Кармазіна М. Загальна декларація прав людини. Політична енциклопедія; редкол.: Ю. Левенець (гол.), Ю. Шаповал (заст. гол.) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. С. 263. ISBN 978-966-611-818-2.

12. Прожитковий мінімум. Словник фінансово-правових термінів; за заг. ред. д. ю. н., проф. Л.К. Воронової; 2-е вид., перероб. і доп. К.: Алерта, 2011. 558 с.

13. URL: <https://www.ons.gov.uk/economy/inflationandpriceindices>.

14. URL: <https://www.economy.com/germany/consumer-price-index-cp>.

15. URL: ec.europa.eu/eurostat.

REFERENCES:

1. Verkhovna Rada Ukrainy (2000), Zakon Ukrainy Pro derzhavni sotsialni standarty ta derzhavni sotsialni harantiyi [On State Social Standards and State Social Guarantees] no. 2017-III. Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2017-14> (accessed 30 March 2018).

2. Verkhovna Rada Ukrainy (1999), Zakon Ukrainy Pro prozhytkovyy minimum [On the subsistence minimum] no. 966-XIV Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/966-14> (accessed 30 March 2018).

3. Verkhovna Rada Ukrainy (2016), Postanova Pro zatverdzhennya naboriv produktiv kharchuvannya, naboriv neprodovolchyykh tovariv ta naboriv posluh dlya osnovnykh sotsialnykh i demohrafichnykh hrup naselennya [On approval of sets of food products, sets of non-food products and sets of services for the main social and demographic groups of the population] no. 780 Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/780-2016> (accessed 30 March 2018).

4. Verkhovna Rada Ukrainy (2017), Zakon Ukrainy Pro derzhavnyy byudzhet Ukrainy na 2018 rik [On the State Budget of Ukraine for 2018] no. 2246-VIII Available at: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2246-19> (accessed 30 March 2018).

5. Heneralna konventsiya Mizhnarodnoyi orhanizatsiyi pratsi (2016) Pro minimalni normy sotsialnoho zabezpechennya no. 102 [On Minimum Social Security] (ratyfikovana zakonom VRU no. 1024-VIII vid 16.03.2016) Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1024-19> (accessed 30 March 2018).

6. Balanda A.L., Varetska O. (2005) Instytut minimalnoyi zarobitnoyi platy: svitovyy dosvid vstanovlennya ta problemy Ukrainy [Institute of Minimum Wages: World Experience of Setting and Problems of Ukraine] *Ukrayina: aspekty pratsi* (electronic journal), no. 4, pp. 38-44. Available at: http://irbis.library.te.ua/cgi-bin/irbis64r_15/cgiirbis_64.exe (accessed 30 March 2018).

7. Balanda A.L. (2006) Sotsialna skladova natsionalnoyi bezpeky Ukrainy [Social component of national security of Ukraine] *Demohrafiya ta sotsialna ekonomika* (electronic journal) no. 1, pp. 166-172. Available at: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/11660> (accessed 30 March 2018).

8. Zanuda A. (2011) Diyeta "spozhyvchyy koshyk ukrayintsy" [Diet "Consumer Basket of Ukrainians"] *BBC Ukrainyana*. Available at: http://www.bbc.com/ukrainian/business/2011/12/111229_ukraine_consumers_busket_az (accessed 30 March 2018).

9. Pyshchulina O. (2009) Shchodo udoskonalennya metodyk vyznachennya velychyny prozhytkovoho minimumu, indeksu spozhyvchyykh tsin ta inshyykh sotsialnykh pokaznykiv v Ukraini [On improvement of methods for determining the subsistence minimum, consumer price index and other social indicators in Ukraine] *Natsionalnyy instytut stratehichnykh doslidzhen*. Available at: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/mart2009/30.htm>. (accessed 30 March 2018).

10. Hnybidenka I.F., Kolota A.M., Rohovoho V.V., (2006) *Sotsialna bezpeka: teoriya ta ukrayinska praktyka* [Social Security: Theory and Ukrainian Practice] monohrafiya KNEU, pp.292.

11. Karmazina M., Levenets Y.U., Shapoval Y.U., ta in. (2011) *Zahalna deklaratsiya prav lyudyny* [Universal Declaration of Human Rights] *Politychna entsyklopediya* [Political Encyclopedia]. Kyiv: Parlamentske vydavnytstvo, pp. 263.

12. Voronovoyi L.K. (2011) *Prozhytkovyy minimum* [The living wage], *Slovyk finansovo-pravovykh terminiv* [Dictionary of financial and legal terms] Kyiv: Alerta, pp.558.

13. <https://www.ons.gov.uk/economy/inflationandpriceindices>.

14. <https://www.economy.com/germany/consumer-price-index-cp>.

15. ec.europa.eu/Eurostat.

Shostak L.V.

Candidate of Economics Sciences,
Associate Professor of the Department of Economics
Security and innovative activity of the enterprise
Eastern European National University named after Lesya Ukrainka

Mykhalchuk M.O.

Student
Lesya Ukrainka Eastern European National University

SOCIAL GUARANTEES AS A FINANCIAL FACTOR PROVIDING POPULATION'S STANDARD OF LIVING

The subsistence minimum is a basic indicator in the economic system of social security. That forms the population income level, overall assessment of Ukrainian living standards. The subsistence minimum defines poverty criteria, minimum wages, pensions, social assistance for families with children, unemployment benefits, scholarships, and other social security payments. In recent years, Ukraine has been faced with specific problems on the establishment and implementation of social standards. First of all, this is a significant discrepancy in the provision of basic subsistence minimum rates with European standards. Countries with a high level of economic development are focused on providing a high living standard but our state sets minimums that function as a simple reproduction of labour power of an individual. Secondly, the social sector of Ukraine's economy significantly depends on budget funds. High corruption's level, the incompetence of power, legislative imperfection cause a global problem of chronic budget deficit and the population's underfunding. Medicine and higher education are chargeable but according to the Constitution, they should be free in Ukraine.

In that connection, it appears necessary to overcome the poverty of the population. The subsistence minimum needs to develop a general program for improving living standards, which includes not only supporting the most vulnerable groups of population and also the creation of conditions for increasing incomes of the employable workforce. At last, consumer basket was revised in 2016. Despite this fact, automatically increasing size of the minimum social standards not happened, because our authorities raised only several standards on consumption. Features of the formation of consumer basket in Ukraine is that firstly there are established practically unreasonable subsistence minimum and minimum wage, which sets the number of goods and services that do not meet normal physiological needs of the average person.

That why it is necessary to use the experience of the EU and other developed countries in the world, where consumer basket is formed like estimate consumption of money by average consumer and set the minimum (average) income of the population. They also change structure list of goods and services, which are determined by the size of subsistence minimum. EU countries increase expenditures on non-food products and services, including medical and education services. For Ukraine, which aspires to European integration, the issue is particularly relevant because the legislation on social policy must comply with European social values.